

עפ"ג 69167/03/23 - אולג סיקיצוב נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בחיפה

09 יולי 2023

עפ"ג 69167-03-23 סיקיצוב נ' מדינת ישראל

לפני הרכב כבוד השופטים:

רון שפירא, נשיא [אב"ד]

אברהם אליקים, סגן נשיא

לובנה שלאעטה חלאילה

אולג סיקיצוב

המערער

נגד

מדינת ישראל

המשיבה

פסק דין

השופטת לובנה שלאעטה חלאילה:

1. לפנינו ערעור הנאשם על גזר דינו של בית משפט השלום בחיפה (כב' השופט שלמה בנג'ו) מיום 28.2.23, בת"פ 23154-04-21, במסגרתו נגזרו על המערער 24 חודשי מאסר בפועל, מאסר על תנאי וקנס כספי. הערעור מופנה נגד רכיב המאסר, כאשר המערער מבקש לקצר את התקופה ל- 9 חודשי מאסר שירוצו בעבודות שירות ומבקש להפנותו לקצין מבחן.

ביצוע עונש המאסר בפועל מעוכב.

כתב האישום וגזר הדין שניתן

2. ביום 12.1.23 הורשע המערער על יסוד הודאתו בעבירות של הכנה, קיום, והרשאה להכין או לקיים פנקסי חשבונות כוזבים ושל שימוש במרמה, עורמה ותחבולה כדי להתחמק במזיד מתשלום מס - עבירות לפי סעיפים 220 (4) ו- 220 (5) לפקודת מס הכנסה (נוסח חדש), תשכ"א - 1961, בהתאמה.

בכתב האישום המתוקן, אשר בעובדותיו הודה המערער והורשע, יוחסו למערער שני אישומים.

האישום הראשון

- בשנים 2014 - 2015 הפעיל המערער במשותף, עם אחד בשם יורי, עסק לעבודות גבס (להלן: "העסק"), תוך שהוא דואג שפתיחת העסק ורישומו ברשויות המס יהיו ע"ש יורי, וכי הוא עצמו יירשם כעובד שכיר, כאשר בפועל, המערער הוא זה שניהל את העסק וקבע את שכרו של אותו יורי.
- המחזור העסקי של העסק בתקופה הרלוונטית לכתב האישום, על פי הדיווח לרשויות המס, עמד על סכום כולל של 1,775,980 ₪.
- התקבולים מלקוחות העסק, הופקדו בחשבון בנק על שם יורי, וללקוחות נמסרו חשבוניות הנושאות את מספר העוסק מורשה של אותו יורי. משיכת הכספים מחשבון הבנק של העסק, בוצעה על ידי יורי, מעת לעת, לפי צרכי המערער ובהוראתו, והכספים שנמשכו הועברו לידי המערער במזומן.
- המערער היה מכין את חומר הנהלת החשבונות לצורך הדיווחים לרשויות המס, ומעביר את החומר ליועצת המס של העסק, באמצעות יורי.
- בשנים 2014 - 2015, קנה המערער חשבוניות מזויפות מאת אחד בשם מיכאל ריימן, וזאת בתמורה למחצית מסכום המע"מ שנרשם באותן חשבוניות. החשבוניות המזויפות נשאו שמות של עסקים שונים, חלקם אמיתיים וחלקם פיקטיביים, שלא היה להם קשר לעסק הגבס של המערער.
- בשנים 2014 - 2015 כלל המערער בספרי העסק את החשבוניות הכוזבות שרכש, בסכום כולל של 1,432,031 ₪, וזאת בכוונה להגדיל באופן פיקטיבי את הוצאות העסק ולהתחמק מתשלום מס.

האישום השני

- באישום השני, המתייחס לשנים 2016 - 2017, פעל המערער באותה דרך, עם אחד אחר בשם ארקדי.
- באותה תקופה, עמד המחזור העסקי הכולל של העסק שנפתח ונרשם ע"ש ארקדי, ע"ס של 1,458,153 ₪.
- בשנים 2016 - 2017 קנה המערער חשבוניות מזויפות, בתמורה למחצית מסכום המע"מ שנרשם בחשבוניות, ובאותה תקופה כלל בספרי העסק את החשבוניות הכוזבות, בסכום כולל של 1,814,436 ₪, בכוונה להגדיל באופן פיקטיבי את הוצאות העסק ולהתחמק מתשלום מס.
- 3. כאמור, המערער הורשע עפ"י הודאתו; לאחר שהצדדים הביאו את טיעוניהם לעונש, ובמסגרת זו הגיש ב"כ המערער, בין היתר, מסמכים רפואיים הנוגעים למערער, לאשתו ולבנו, ניתן ביום 28.2.23 גזר דין בעניינו של המערער. עפ"י גזר הדין, נדון המערער ל- 24 חודשים מאסר בפועל, 10 חודשי מאסר על תנאי למשך 3 שנים מיום שחרורו, והתנאי הוא שהמערער לא יעבור עבירה מהעבירות בהן הורשע, וקנס בסכום של 50,000 ₪, או 4 חודשי מאסר תמורתו, שישולם בעשרה תשלומים חודשיים שווים רצופים, החל מחודש אפריל 2023.
- 4. בית משפט קמא ראה במסכת האירועים שתוארו בכתב האישום אירוע אחד לצורך קביעת המתחם, וקבע כי בעת גזירת העונש יש להתחשב בקשר בין העבירות, בתדירות ביצוען ובמכלול האירוע על חלקיו. בית המשפט עמד בגזר דינו על החומרה שיש בעבירות מס ופגיעתן בקופה הציבורית, בשוויון ובנטל נשיאת המס, כמו גם על

הקושי שבחשיפת העבירות ועל החומרה היתרה כשמדובר בחשבוניות פיקטיביות, שיש בהן אלמנט מרמתי של הונאה והולכה בכחש של רשויות המס. בית המשפט קבע כי מידת הפגיעה בערכים אלה בנסיבות המקרה הינה בינונית - גבוהה.

5. בית משפט קמא סקר בגזר דינו פסיקה הנוגעת למדיניות הענישה בעבירות של שימוש בחשבוניות פיקטיביות והתייחס לנסיבות הקשורות בביצוע העבירה בנסיבות המקרה. בגזר הדין, התייחס בית המשפט לתכנון שקדם לביצוע העבירות ואופן הביצוע וקבע כי מעשיו של המערער לוו בתכנון וקפידה, שכן המערער פעל באמצעות שני אחרים, שהיו בחזית מול רשויות המס, כאשר בפועל הוא זה ששלט בעסק, בהתנהלות השוטפת שלו, בחשבונות הבנק, בחשבוונאות המלווה את העסק ובהמשך לכך רכש חשבוניות פיקטיביות, חלקם אמיתי, הכל כדי להסוות את נוכחותו בעסק ואת פעולותיו, כשהוא עושה זאת בעורמה ובתחבולה. בית המשפט הדגיש את הנזק שנגרם לקופת המדינה, את הסכום הכולל של ההכנסות שהושמטו ופרק הזמן הארוך בו ביצע המערער את העבירות.

6. לאחר שבית משפט קמא בחן את מדיניות הענישה בעבירות העומדות בבסיס האישומים ואת הנסיבות הקשורות בביצוע העבירות, קבע כי בהינתן הערכים המוגנים שנפגעו כתוצאה ממעשיו של המערער, טיב העבירות בהן הורשע, התכנון המוקדם, נסיבות ואופן הביצוע המעידים על דרגת אשם גבוהה כמו גם הנזק שנגרם, מתחם העונש ההולם נע בין 12 ל 36 חודשי מאסר בפועל, לצד מאסר מותנה ממושך וקנס משמעותי ומרתיע.

7. לעניין הנסיבות שאינן קשורות בביצוע בעבירה, בית המשפט ציין כי מדובר בנאשם בן 48 נטול עבר פלילי, נשוי ואב לשני ילדים, אשר הודה בעובדות כתב האישום (המתקן), חסך מזמנו של בית המשפט, קיבל אחריות על מעשיו והביע חרטה. בית משפט קמא לקח בחשבון את נסיבותיו האישיות של המערער, כפי שפורטו במסגרת הטיעונים לעונש, וקבע כי נוכח חומרתה הרבה של עבריינות המס, יש ליתן עדיפות ובכורה לשיקולי הרתעה ולאינטרס הציבורי שבהחמרת הענישה, על פני נסיבותיו האישיות של המערער. בית המשפט הדגיש כי מדובר בסכום השתמטות גבוה מאוד של 3,246,477 ₪, כאשר מעשי המרמה של המערער נפרשו על פני תקופה של 4 שנים, והמערער לא הסיר את המחדל, כך שהנזק שנגרם למדינה לא הוטב, ומכאן שיש להטיל על המערער עונש מאסר ממושך ומרתיע שיהלום את חומרת מעשיו ודרגת האשם הגבוהה שהפגין בביצוע העבירות, תוך מתן משקל מסוים לנסיבותיו האישיות.

תמצית טענות הצדדים

8. הערעור ממוקד ברכיב המאסר בפועל שהוטל על המערער; המערער טען כי בית משפט קמא החמיר עמו והטיל עליו עונש מאסר בפועל שאינו משקף את חומרת העבירות ומבלי שהתייחס לנסיבותיו האישיות.

9. ב"כ המערער עמד בהרחבה, בהודעת הערעור שהגיש וכן בדיון שהתקיים בפנינו, על נסיבותיו האישיות של המערער. מפאת צנעת הפרט לא נרחיב בעניין. בתמצית נאמר כי נטען לבעיות רפואיות של המערער, מחלה

של אשת המערער ובעיות רפואיות של בנו ושל בנו החורג, כאשר להודעת הערעור צורפו מסמכים רפואיים תומכים. ב"כ המערער ביקש להדגיש את עברו הנקי של המערער וטען כי מדובר במעידה חד פעמית, כי המערער הפנים את חומרת מעשיו והביע חרטה אמיתית, וכי מאז המקרה לא היה מעורב בפלילים.

עוד נטען לשיהוי בהגשת כתב האישום, שכן כתב האישום הוגש בשנת 2021 בגין עבירות שבוצעו בשנת 2016.

10. המשיבה מנגד סומכת את ידה על גזר דינו של בית משפט קמא, אשר לשיטתה במסגרתו נערך איזון בין כלל השיקולים הרלוונטיים, כולל נסיבותיו האישיות של המערער. נטען כי אין ענייננו בעבירות מס רגילות או רק בעבירות של חשבוניות פיקטיביות, אם כי מדובר במעשים שנעשו בתחכום רב תוך שימוש בשני אחרים, כל אחד משך תקופה של שנתיים, כדי להסתיר את המעשים, ובמקרה של רכישת חשבוניות פיקטיביות. ב"כ המשיבה ביקש לשים דגש על משך העבירות, על סכום הנזק שנגרם למדינה ועל כך שחרף טיעונו של המערער, הוא לא פעל להסרת המחדל אף לא באופן חלקי. בנסיבות אלה, ונוכח ההלכה כי ערכאת הערעור לא תתערב בענישה של הערכאה הדיונית אלא במקרים קיצוניים, טען ב"כ המשיבה לדחיית הערעור.

11. להשלמת התמונה יצוין כי נוכח טיעוני ב"כ המערער בדיון להסרה חלקית של המחדל - טענה שב"כ המשיבה חלק עליה כבר במעמד הדיון, אפשרנו לב"כ המערער להמציא למשיבה מסמכים התומכים בטענתו וזאת עד יום 18.6.23, תוך שנקבע כי על ב"כ המשיבה למסור הודעה מתאימה לבית המשפט בעניין לאחר אותו מועד.

12. ביום 27.6.23 הוגשה הודעה מטעם ב"כ המשיבה לפיה, ב"כ המערער המציא לידי שלושה דפי חשבון ע"ש ארקדי (אחד האנשים שהמערער הפעיל את העסק על שמו, כמפורט באישום השני), מהם עולה כי החוב לשנת 2016 הוא סכום של 823,534 ₪.

ב"כ המשיבה הודיע כי מבדיקה שערך עלה כי מדובר בנתון חלקי בלבד, שאינו מתייחס לכל ארבע שנות המס הרלוונטיות, כי יתרת החוב של המערער נכון להיום, לגבי השנים הרלוונטיות לכתב האישום המתוקן (2014-2017) היא כ 1.5 מיליון ₪, וכי עד היום המערער לא שילם מאום על חשבון חובו זה, ולא הסיר את המחדל. להודעה צורף דף חשבון ע"ש המערער, לעניין יתרת חוב המס.

הכרעה

13. לאחר שבחנתי את טענות הצדדים, את גזר דינו של בית משפט קמא ואת כלל נסיבות העניין, באתי לכלל מסקנה כי דין הערעור להידחות.

14. כידוע, ערכאת הערעור תתערב בגזרי דין שניתנו בערכאה הדיונית, במקרים חריגים בהם נפלה טעות מהותית או במקרים של סטייה ממשית ממדיניות הענישה הראויה או המקובלת בנסיבות דומות. בעניין זה ראו, בין היתר, ע"פ 2729/22 שיטריט נ' מדינת ישראל, (3.5.23), ע"פ 8172/21 חג'אזי נ' מדינת ישראל, (15.5.2022); ע"פ 8416/20 עייאט נ' מדינת ישראל, (2.9.2021), ע"פ 6396/15 פלוני נ' מדינת ישראל

ע"פ 5583/15 יוסף אבו ציאם נ' מדינת ישראל (24.11.2016); ע"פ 8333/15 מדינת ישראל נ' חאלדי (23.8.2016); ע"פ 5323/12 אבו ליל נ' מדינת ישראל (17.6.2014).

זאת ועוד וככלל, ערכאת הערעור לא תתערב בקביעת מתחם העונש ההולם, אם העונש שהוטל תואם את נסיבות המקרה (ראו: ע"פ 3877/16 ג'באלי נ' מדינת ישראל, (17.11.2016); ע"פ 1859/22 פלוני נ' מדינת ישראל, (8.6.2022)).

15. בנסיבות כאן לא מצאתי כי נפלה טעות בגזר דינו של בית משפט קמא או כי העונש שהוטל חרג באופן קיצוני ממדיניות הענישה הראויה והמקובלת. מדובר בגזר דין מנומק, אשר במסגרתו בית המשפט בחן את מדיניות הענישה הרלוונטית, את הנסיבות הקשורות בביצוע העבירות ואת הנסיבות שאין קשורות, ובכלל זה העדר עבר פלילי של המערער, הודאתו בהזדמנות הראשונה ונסיבותיו האישיות. העונש שהוטל בסופו של יום, הינו עונש סביר והולם שאין מקום להתערב בו.

16. כפי שקבע בית משפט קמא, עבירות מס פוגעות בערך השוויון בנטל תשלום המס וגורמות נזק כלכלי לקופת המדינה. הפסיקה עמדה לא אחת על חומרתן של עבירות אלה, וברע"פ 512/04 אבו עביד ואח' נ' מ"י, פ"ד נח (4) 381, נקבע בהקשר זה:

"בית-משפט זה חזר והדגיש לאורך השנים את החומרה שבה יש להתייחס לעבריינות כלכלית, ועבריינות מס בכלל זה, נוכח תוצאותיה ההרסניות למשק ולכלכלה ולמרקם החברתי, ונוכח פגיעתה הקשה בערך השוויון בנשיאת נטל חובות המס הנדרש לצורך מימון צרכיה של החברה ולפעילות התקינה של הרשויות הציבוריות. העבריינות הכלכלית, ועבריינות המס בכללה, איננה מסתכמת אך בגריעת כספים מקופת המדינה. היא פוגעת בתודעת האחריות המשותפת של אזרחי המדינה לנשיאה שוויונית בעול הכספי הנדרש לסיפוק צרכי החברה, ובתשתית האמון הנדרשת בין הציבור לבין השלטון האחראי לאכיפה שוויונית של גביית המס - פגיעה הנעשית לרוב באמצעי מירמה מתוחכמים, קשים לאיתור (עמ' 384 לפסה"ד).

17. עוד נקבע כי "ככלל, הרשעה בעבירות מס תגרור אחריה הטלת עונש מאסר מאחורי סורג ובריה לצד הטלתו של קנס כספי, אשר נועד לפגוע בכדאיות הכלכלית של ביצוע העבירות" (רע"פ 7964/13 רובינשטיין נ' מדינת ישראל, (31.12.2013)).

18. עבירות מס הן עבירות שקל לבצען, וקשה לחשוף את המבצעים. מכאן ונוכח חומרת העבירות ופגיעתן בקופה הציבורית, נפסק כי יש לבכר את שיקולי ההרתעה והאינטרס הציבורי שבהחמרת הענישה על פני נסיבותיהם האישיות של מבצעי העבירה (ע"פ 9053/20 ריקי כהן נ' מדינת ישראל, (22.3.2021); רע"פ 9004/18 מאיר יצחקי נ' מדינת ישראל (31.12.2018)).

ראו בעניין זה גם דברי בית המשפט העליון בע"פ 2636/12 עזבון המנוח יהושע שלוש ז"ל נ' מדינת ישראל,

(05/03/13), שם נקבע כדלקמן:

"אין צורך להכביר מילים אודות חומרת המעשים שנועדו להונות את רשויות המכס ומע"מ, והנזק הרב שעבירות כגון דא טומנות בחובן לכלכלת המדינה, ולמגוון ההיבטים החברתיים הנוגעים בנטל תשלום המיסים. עבירות אלו הן בבחינת שליחת-יד לקופה הציבורית ופגיעה במשק המדינה, יש בהן כדי לשבש את מנגנון גביית המיסים ולערער כפועל יוצא מכך את אמון הציבור בערך השוויון בנשיאה בנטל המיסים (רע"פ 512/04 אבו עביד נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (15.4.2004)). בית משפט זה הדגיש לא אחת את הדגש ההרתעתי בשיקולי הענישה בעבירות כגון דא "הגוברים על נסיבותיו האישיות של הנאשם, אף אם אינם מאיינים אותן" (רע"פ 7135/10 חן נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (3.11.2010)); רע"פ 5060/05 הגואל נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (24.2.2005)). על העבריון הפוטנציאלי לדעת כי "הסיכון גדול מהסיכוי" וכי כנגד טובת ההנאה שהוא עשוי להפיק מפרי מעלליו "עומדים לא רק קנסות נכבדים השוללים את טובת ההנאה, אלא עומדים גם לילות ארוכים של פחד מפני חשיפת האמת, עומדים הרס עצמי-משפחתי ועיסקי, ועומדים ימים ארוכים של שלילת חופש" (ע"א 624/80 וייס ארנסט בע"מ נ' מדינת ישראל, פ"ד לה (3) 211, 218 (1981))."

19. נסיבותיו האישיות של המערער לא נעלמו מעיני. טענותיו של המערער נפרשו בהרחבה גם בפני בית משפט קמא, תוך הצגת מסמכים רלוונטיים, לעניין מצבם הרפואי של המערער ושל בני ביתו, וכפי שעולה מגזר הדין, בית המשפט היה מודע לנסיבות אלה ונתן להם משקל בין כלל השיקולים הרלוונטיים לעניין.

20. יש ליתן את הדעת לתקופה הארוכה יחסית בה נמשכו העבירות, לשיטת הביצוע ולתחכום שגילה המערער. הטיעון כי מדובר במעידה חד פעמית, אינו יכול להתקבל בנסיבות שעה שמדובר בעבירות שנמשכו על פני תקופה של ארבע שנים וכאשר הפסקתן של אלה היתה בעקבות החקירה שהתנהלה.

לעניין טענת השיהוי שהעלה המערער, נאמר כי העבירות המיוחסות למערער באישום השני בוצעו בשנים 2016-2017, החקירה היתה בשנת 2018, עפ"י טיעוני המשיבה, וכתב האישום הוגש באפריל 2021, כך שעל רקע מהות ואופי העבירות והקושי בחשיפתן, אינני סבורה כי מדובר בשיהוי המצדיק התערבות בגזר הדין שניתן.

21. בהקשר זה יצוין לחובתו של המערער דווקא, כי חרף חלוף מספר שנים למן החלה החקירה, לא נעשה מאום על ידו להסרת המחדל, גם לא באופן חלקי, ועובדה זה אף היא בעלת משקל בבחינת גזר הדין שניתן.

22. על חשיבות הסרת המחדל עמדו בתי המשפט לא אחת. הסרת המחדל בעבירות מס, מלמדת על נטילת אחריות והבעת חרטה כנה, והיא גם עולה בקנה אחד עם האינטרס הציבורי ומפחיתה את מידת הפגיעה בקופת המדינה. במקרים המתאימים יש בהסרת המחדלים כדי להצדיק הקלה בענישה, הן בשל הגשמת התכלית הציבורית להשלמת החסר בקופה והן כדי לעודד נאשמים לקבל אחריות לביצוע העבירה (רע"פ 2237/07 ג'בארין נ' מדינת ישראל (15.7.2007), רע"פ 7851/13 חדר עודה נ' מדינת ישראל (25.10.2015)), הגם כי חרף חשיבות השיקול של הסרת המחדל, אין להפריז במשקל המוענק לו (רע"פ 5872/14 ירון נ')

מדינת ישראל).

23. במכלול הדברים, בשים לב לתקופה הארוכה בה בוצעו העבירות, חומרת המעשים ואופן ביצועם, הנזק שנגרם לקופה הציבורית ואי הסרת המחבל, אני סבורה כי העונש שהוטל על המערער, חרף נסיבותיו האישיות הנטענות, הינו עונש שאין מקום להתערב בו.

מכאן, אציע לחברי לדחות את הערעור.

לובנה שלאעטה חלאילה, שופטת

השופט רון שפירא, נשיא [אב"ד]:

אני מסכים לתוצאה אליה הגיעה חברתי ולנימוקיה.

אוסף כי מקרה זה שבפנינו מצביע, ולא בפעם הראשונה, על הקושי שבגזירת הדין בהליכים פלילים שעניינם בפגיעה של הנאשם בציבור בדרך של אי תשלום מס כנדרש בחוק. אמנם עבירות מס אינן פוגעות ישירות באדם זה או אחר, בצורה מוחשית וברורה, כמו עבירות אלימות, מין, טרור וכד'. ואולם הן פוגעות בחברה על רקע הפגיעה במשאבי המדינה שאמורים לספק לכולנו תנאי מחיה טובים יותר.

האבחנה שבין עבירות המסכנות חיי אדם ושלומו ובין עבירות כלכליות באה לידי ביטוי, במדינות מסוימות ובמקרים מסוימים, בדרך של ענישה חילופית, לעיתים במסגרות של אכיפה מנהלית, ובעיקר בענישה כלכלית, וכן בדרך של ענישה בחלופות למאסר בתנאי כליאה ממשיים כגון: מאסרים מחוץ למתקני כליאה בפיקוח אלקטרוני. בישראל הנושא טרם הוסדר ובהתאם עלינו לפעול בהתאם להוראות החוק ולגזור את העונש ההולם.

בשים לב להיקף הכלכלי של העבירות בביצוען הורשע המערער לא מצאתי כי נפלה שגגה תחת ידו של בית משפט קמא במידת העונש שנגזר. נזכיר לעניין זה כי ערכאת הערעור מתערבת במידת העונש שנגזר רק אם הוא חורג חריגה קיצונית מאמות המידה המקובלות למקרה שנדון בנסיבותיו. ואין זה המקרה שבפנינו.

על כן אני מצטרף לתוצאה לפיה הערעור ידחה.

רון שפירא, נשיא
[אב"ד]

השופט אברהם אליקים, סגן נשיא:

אני מסכים לאמור בפסקי הדין של חברי להרכב.

אברהם אליקים, סגן
נשיא

על כן, הוחלט לדחות את הערעור.

המערער יתייצב לריצוי עונש המאסר בפועל ביום 10.08.2023 בבית מעצר קישון עד השעה 10:00, או על פי החלטת שב"ס, כשברשותו תעודת זהות או דרכון. על המערער לתאם את הכניסה למאסר, כולל האפשרות למיון מוקדם, עם ענף אבחון ומיון של שב"ס, טלפונים: 074-7831077, 074-7831078 ולהתעדכן באתר האינטרנט של שב"ס, ברשימת הציוד הראשוני שניתן להביא בעת ההתייצבות.

יש להעביר עותק לשב"ס.

ניתן היום, כ' תמוז תשפ"ג, 09 יולי 2023, במעמד המערער וב"כ הצדדים.

לובנה שלאעטה
חלאילה, שופטת

אברהם אליקים, סגן
נשיא

רון שפירא, נשיא
[אב"ד]